

KARULIHAS VÕIB OLLA OHTLIKULT PALJU PLIID

EESTI Loodus

Populaarteaduslik ajakiri. Ilmunud 1933. aastast. 6,90 €

Juuli-august 4/2026

PUUGID

ei eelistagi
kõrget rohtu

MUKRI LOODUSRADA

huvipakkuv ja
kõigile jõukohane

LEOPOLD VON SCHRENCK 200

Tartu ülikoolist
sirgunud
Amuuri-uuriija

EESTI SUVED
lähevad muudkui
soojemaks

9 770131 586018

2 TOIMETAJA VEERG:
TOOMAS KUKK

3 SÕNUMID

8 SEIK: Öpilane viis kaaslased
muinaskääpaid kaema.
JUHANI PÜTTSEPP

10 KLIIMAPROJEKTSIOONID

12 KLIIMA: Leebem talv, karmimad
valikud: teaduslik pilk Eesti kliima
tulevikku
MARILIIS KOLK, PIIA POST ja VELLE
TOLL ennustavad soojeneva
kliimaga kaasnevaid muutusi nii
Eesti looduses kui ka ühiskonnas

18 ULUKID: Karuliha varjatud oht:
plii taldrikul
ESTER MALMSTRÖM ja JON M.
ARNEMO hoiatavad karuliha
sööjaid liha võimaliku suure
pliisisalduse eest

22 TEADUSLUGU: 200 aastat
Amuurimaa silmapaistva uurija
Leopold von Schrencki sünnist
ERKI TAMMIKSAAR meenutab
Tartu ja Liivimaaga tihedalt
seotud loodusuurija elukäiku ja
põhilisi avastusi

27 AASTA SAMMAL: Peaasi, et vesi!
Harilik vesisammal
TIIU KUPPER, NELE INGERPUU ja
MARE LEIS tutvustavad tänavuse
aasta sammalt, keda võib leida
peaaegu igasugustest
veekogudest

**30 AASTA LIBLIKAS
NÖGESELIBLIKAS**

32 TEGUTSE TEADLIKULT: Niida
nutikalt: liigirikas niit vajab hoolt
MARTIN TIKK soovib rohumaid
niites hein niidult kokku koguda
ning vahel asendada niitmise
näiteks lammaste karjatamisega

36 LINNALOODUS: Kas kõrges rohus
leidub rohkem puuke?
LIISA-LOTTA AUG ja TOOMAS
ESPERK nendivad, et pealkirjas
küsimu ei leidnud Tartu näitel
kinnitust

40 MATKARADA: Mukri loodusrada -
jõukohane algajale, põnev ka
teadjale

Foto: Lassi Rautainen

Foto: Viktoria Korpan

Foto: Arne Ader

VIKTORIA KORPAN kiidab Eesti
keskel asuvat rabarada, mis
suhtelisest lühidusest hoolimata
pakub palju avastamisrõõmu

46 RAJAKAAMERA: Pilk soo-
roolinnu ja väike-pöösalinnu
pesaellu
ARNE ADER on jälginud kahe meil
küllaltki levinud haudelinnu
pesaelu: sagedusest hoolimata
leitakse nende pesi harva üles

48 SADA RIDA EESTI LOODUSEST:
Kodu märgid. PEETER SAUTER

50 POSTER: Eesti Looduse mulluse
fotovõistluse pärandniitude foto
auhind; TAURI TAMMELEHT

52 INTERVJUU: LEELO TUNGAL:
mind on ehmatanud, kui odav on
lõhkuda, taastamine on aga väga
kallis. Vestelnud RAINER KERGE
Õhtulehest

58 EESTI KIHELKONNAD:
Kihelkonnakeskusest
maakonnakeskus: Rapla
kihelkond

66 PANIN TÄHELE:
Üks taimeleht „kasvab läbi“
teise

68 RAAMATUD

69 IN MEMORIAM:
ENN KREEM,
VILJU LILLELEHT

70 LIHTNE KÜSIDA

71 RISTSÕNA

72 SÜNNIPÄEVAD

ESIKAANEL:

noobel-
aardlane
(*Buprestis
octoguttata*)
on kuivade
ja liivaste
männimetsade
haruldane
mardikas

Kaanefoto:
Urmas Tartes

JÄTKUKS VAID OLENDEID, KEDA VAADELDA!

Ootuspäraselt oleme sellesse Eesti Looduse numbrisse valinud suvised teemad: millest muust suvel ikka rääkida kui kliimast, heinateost või matkamisest. See ei tähenda, et suveteemad oleksid tingimata lihtsad. Näiteks kliima soojenemisega kaasnevaid muid mõjusid nii loodusele kui ka ühiskonnale on palju ning tihti ei suudeta neid ennustada. Nende kohta saab lugeda numbri esimesest pike-mast artiklist.

Seekord õnnestus mul loodusvaatluste maratonil juuni alguses osaleda vahetult: Pärnumaal Mihkli kihelkonnas Nedrema küla vaatlusalal, kust leiti suurim arv liike. Olen maratonil osalenud juba aastaid, aga „teisel pool“, taimevaatluste ühe moderaatorina. Loodame, et vaatluste kommenteerimine, vahel tagasilükkamine või ümbermääramine aitab vaatlejate teadmisi parandada ja üldse loodusvaatlusi edendada.

Selleks et leida rohkem liike, on vaja eri liigirühmade tundjate koostööd. Tunnistan, et kuigi hariduselt bioloog, jäävad mu teadmised näiteks seen-test, sammaldest, putukatest või ka lindudest tagasihoidlikuks. Seda huvitavam on maratonil suhelda teiste rühmade tundjatega ja õhtul üheskoos liike määrata. Ilmselt see ongi loodusvaatluste maratoni parim ja olulisim osa: edendada üheskoos looduse tundmist.

Linnutundjatel jäi maratoni ajal näiteks harakas nägemata, teda silmati Nedremal pärast maratoni lõpukellaega. Mind jäi vaevama, et hoolimata otsingutest ei leidnud ma Nedremalt jõhvartna (*Carex capillaris*), madala rohustuga niitude väikesekasvulist tarnaliiki. Olen teda Nedrema puisniidul varem leidnud mitmest kohast ja paljudel aastatel, aga nüüd liiki samades kohtades ei olnud.

Jõhvartna levik on Eestis tunduvalt vähenenud, ta on meie silme all kadumas. Nagu oleks hea naaber minekul. Meenus Tõnu Tepandi tuntuks lauldud „Kiri kodukandist“: „Proua Roskvist on surnud. Konjaki-taot on surnud. Veltveebel on surnud.“ Oleme soovitanud jõhvartna kaitse alla võtta, aga üksi kaitsestaatus taime kadumisest ei päästa.

Jõhvartna ja teisi niidutaimi võiks aidata heinategu ja loomade karjatamine, mille kohta leiab soovitusi siinse numbri tegutsemisjuhendist. Toreda elamuse sain vahetult pärast maratoni Pakri saartel: sealne sadade lihaveiste vabalt karjatamine on muutunud saarte niidud ja põõsastikud madal-muruseks ning seal kasvab varasemast tunduvalt rohkem haruldasi taime-liike. Peedu Saar leidis Pakritelt teiste liikide seas ka jõhvartna. Jätkuks vaid pärandkoosluste majandajaid ja nende toetajaid.

Foto: Erakogu

Toomas Kukk

EESTI Loodus

77. aastakäik Nr 4, juuli-august 2026

Toimetuse aadress:
Baeri maja, Veski 4, 51005 Tartu
e-post eestiloodus@loodusajakiri.ee

Peatoimetaja **Toomas Kukk**
toomas.kukk@loodusajakiri.ee

Toimetaja **Piret Pappel**
piret.pappel@loodusajakiri.ee

Keeletoimetaja **Monika Salo**
monika.salo@loodusajakiri.ee

Kujundaja **Raul Kask**
raul@ww.ee

Teabegraafika: **Andrei Kupjanski**

Makett: **Martin Mileiko** (Profimeedia)

Toimetuskolleegium:
**Tiit Hennoste, Jüri Kaljundi,
Toomas Kukk, Marju Kõivupuu, Ott Luuk,
Lauri Mällo, Arko Olesk, Taavi Pae,
Janika Ruusmaa, Irja Saar,
Jaanus Terasmaa, Angelika Verš**

Väljaandja: MTÜ Loodusajakiri

Rävala pst 10, 15042 Tallinn
www.loodusajakiri.ee
www.facebook.com/eestiloodus

Tegevtoimetaja **Katre Palo**
610 4105, loodusajakiri@loodusajakiri.ee

Reklaam: **Riho Kinks**
508 6690, riho.kinks@loodusajakiri.ee

Tellimine:
tellimine.ee/loodusajakirjad
666 2233, tellimine@ohtulehtkirjastus.ee

Tellimine välismaale:
www.ke.ee, info@ke.ee

Loe veebist:
Eesti Looduse värsked artiklid leiab ka
veebist www.eestiloodus.ee

© MTÜ Loodusajakiri, Eesti Loodus®, 2026

Ajakiri ilmub keskkonnainvesteeringute
keskuse rahastusel

Trükiteadus trükikojas Printall

Trükitoode
4041 0820

ISSN 0131-5862 (trükis)
ISSN 2228-3692 (võrguväljaanne)